

Viite: Kalajoen kaupungin lausunto/ Luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä ja maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta/ Ympäristöministeriö 17.6.2022, VN/4165/2022

Lausunto

Kalajoen kaupungin lausunto koskee Ympäristöministeriön lausuntopyyntöä 17.6.2022, VN/4165/2022 luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä ja rakennuslain muuttamisesta.

Kalajoen kaupungin lausunto Ympäristöministeriö.

Ote lausuntopyynnöstä:

”Ympäristöministeriö, lausuntopyyntö 17.6.2022, VN/4165/2022.

Johdanto

Ympäristöministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä sekä maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta.

Tausta

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä. Lain tavoitteena on toteuttaa valtakunnallinen yhteinen tietojärjestelmä rakennetun ympäristön tiedolle. Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämä tietojärjestelmä sisältäisi rakentamisen ja alueidenkäytön tietoja. Laissa säädettäisiin rakennetun ympäristön tietojärjestelmän perustamisesta, ylläpidosta, tallennettavista tiedoista, tiedonsaanti- ja tiedonluovutusosoikeuksista ja tietojärjestelmän rekisterinpitäjistä. Tietojärjestelmän yhteysrekisterinpitäjinä toimisivat Suomen ympäristökeskus, kunnat ja maakuntien liitot. Suomen ympäristökeskukselle säädettäisiin lisäksi velvollisuus perustaa julkinen tietopalvelu rakennetun ympäristön tiedon jakamista varten sekä velvollisuus tehdä tilastointia. Ehdotetulla sääntelyllä luotaisiin toimintaedellytykset rakennetun ympäristön tietojärjestelmän kehittämiseksi ja ylläpidolle. Sääntelyllä toteutetaan hallitusohjelman kirjausta rakennetun ympäristön valtakunnallisesta digitaalisesta rekisteristä ja tietopalustasta, joihin alueidenkäyttöä ja rakentamista koskevat päätökset ja prosessit tukeutuvat. Maankäyttö- ja rakennuslain muutoksella lakiin lisättäisiin kaavojen ja tonttijaon digitalisaatiosta johtuvat muutokset. Kaavat ja tonttijako laadittaisiin jatkossa valtakunnallisesti yhteentoimivassa tietomallimuodossa. Kaavat koostuisivat nykyisten kaavamerkintöjen ja -määräysten sijaan kaavakohteista ja kaavamääräyksistä. Kaavakohteet ja -määräykset esitetäisiin valtakunnallisesti vakiomuotoisena. Kaavat, valmistelussa olevat kaavat niiden laadinnan eri vaiheissa ja tonttijaot olisi toimitettava rakennetun ympä-

ristön tietojärjestelmään. Esitys liittyy valtion vuoden 2023 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2024.

Tavoitteet

Rakennetun ympäristön tietojärjestelmää koskevan lain tavoitteena on edistää rakennetun ympäristön tiedonhallintaa, tietojen ajantasaisuutta ja laatua, koluettavuutta sekä saavutettavuutta tarjoamalla pääsy viranomaistietovarannoissa olevaan rakennetun ympäristön tietoon. Rakennetun ympäristön tietovarannossa yhdenmukainen tieto on esteettömästi käyttäjien saatavissa koko yhteiskunnassa, päällekkäisen tiedon kerääminen vähenee merkittävästi ja tieto pysyy ajan tasalla.

Vastausohjeet vastaanottajille

Lausuntopalautteen käsittelyn helpottamiseksi ympäristöministeriö pyytää, että lausunto jaotellaan lausuntopyyntöissä ilmoitettujen väliotsikoiden mukaisesti.

Lausuntoa ei tarvitse lähettää erikseen sähköpostitse tai postitse. Lausunnon antaakseen vastaajan tulee rekisteröityä ja kirjautua lausuntopalvelu.fi:hin. Tarkeemmat ohjeet palvelun käyttämiseksi löytyvät lausuntopalvelu.fi:n sivuilta Ohjeet>Käyttöohjeet. Palvelun käyttöönoton tukea voi pyytää osoitteesta lausuntopalvelu.om@gov.fi.

Lausuntoja voivat antaa muutkin kuin jakelussa mainitut. Kaikki annetut lausunnot ovat julkisia ja ne julkaistaan lausuntopalvelu.fi:ssä sekä valtioneuvoston hankeikkunassa.

VAHVA-asianhallintaa käyttäviä ministeriöitä pyydetään ensisijaisesti antamaan lausunto lausuntopalvelu.fi-palvelun kautta. Tämän lisäksi lausunto tulee viedä VAHVAAan sille asialle, johon lausunto liittyy.

Aikataulu

Lausunnot pyydetään toimittamaan ympäristöministeriöön viimeistään perjantaina 12.8.2022 vastaamalla tähän lausuntopalvelu.fi:ssä julkaistuun lausuntopyyntöön.

Valmistelijat

Lisätietoja asiasta antavat: Erityisasiantuntija Jaakko Rastas, jaakko.rastas@gov.fi 0295 250 217 (11.7. alkaen). Ohjelmapäällikkö Juhana Rautiainen, juhana.rautiainen@gov.fi (23.6.-8.7. välisenä aikana).

Linkit

<https://ym.fi/ryhti> -Ryhti-hankkeen verkkosivut (ym.fi)

https://ym.fi/documents/1410903/39234050/Ryhti_Yleisesite-FI_09.06.22pdf/4528c9a8-aec3-4dd0-18b1-670f5b021017/Ryhti_Yleisesite-FI_09.0622pdf?t=1654783561242-Hankkeen esite (ympäristöministeriö)

Liitteet

Luonnos hallituksen esityksestä rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä sekä maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta. pdf

Svenskt sammandrag om lag om datasystemet för den byggda miljön om ändring av markanvändnings- och bygglagen.pdf

Luonnos rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä annettavasta valtioneuvoston asetuksesta.pdf

Utkast till förordning av statsrådet om ett datasystem för den byggda miljön.pdf

Lausunnonantajan lausunto

Lausuntoa antaessanne pyydämme huomioimaan, että tämä esitys ei koske luonnosta hallituksen esitykseksi rakentamislaki.

Yleiset huomionne rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä annettavasta laista.

Yleiset huomionne maankäyttö- ja rakennuslakiin esitetystä muutoksista.

Yleiset huomionne koko esitysluonnoksesta.

Rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä annettava laki

Ovatko ehdotetun lain 5 §:ssä mainitut alueidenkäytöstä tallennettavat tiedot mielestänne kattavat?

Huomionne ehdotetun lain 13 §:ssä mainitusta julkisesta tietopalvelussa jaettavasta tiedoista.

Huomionne ehdotetun lain 14 §:n perusteella muulle kuin viranomaiselle teknisen rajapinnan avulla luovutettavista tiedoista (luonnos valtioneuvoston asetuksesta).

Muut huomiot

Huomionne koko esityksen vaikutustenarvioinneista.

Muut mahdolliset huomionne esitysluonnoksesta?

Seppälä Anna-Leena, Ympäristöministeriö

Raastas Jaakko, Ympäristöministeriö

Kaavoitusviranomaisen lausunto

Lausunto koskee Ympäristöministeriön lausuntopyyntöä 17.6.2022, VN/4165/2022 luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä ja rakennuslain muuttamisesta.

Yleiset huomiot rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä annettavasta laista

Rakennetun ympäristön tietojärjestelmää koskeva säädösvalmistelu sisältyi vuoden 2021 maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistusehdotukseen, jossa digitalisaatiota koskeva ehdotus sisältyi osaksi hallituksen esitystä kaavoitus- ja rakennuslaiksi. Ehdotus uudeksi maankäyttö- ja rakennuslaiksi oli lausuntokierroksella 27.9.-7.12.2021, josta lausunnonantajat mm. kunnat ja kuntaliitto antoivat lausuntonsa.

Laki rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä liittyy ympäristöministeriön mukaan EU:n datasäädökseen 23.2.2022. Ehdotus on osa EU komission vuoden 2020 datastrategiaa ja sen tavoitteena on datalähtöisen eurooppalaisen sisämarkkinan edistäminen. Lisäksi digitalisaatioon liittyy EU-laki, joka edistää datan saatavuutta. Digitalisaatioon liittyy lisäksi EU:n avoimen datan direktiivi, jossa ehdotuksessa vaaditaan tiettyjen arvokkaiden tietoaineistojen olevan saatavilla valtakunnallisesti maksutta teknisessä rajapintapalvelussa. Tieto olisi oltava standardoidussa, koneluettavassa muodossa, ajantasalla, uusiokäytettävissä ja sallittava tietojen kaupallinen käyttö.

Lausunnolla olevan lakiluonnoksen tavoite, digitalisaation edistäminen, tietojen yhteentoimivuus ja tietomallipohjaisuus tuottavat hyötyä ja ovat kannatettavia tavoitteita, mutta eivät tarvitse tuekseen näin yksityiskohtaista erityissäätelyä.

Luonnoksessa hallituksen esityksestä rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä ja maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta on todettu, että rakennetun ympäristön tiedontuottajat ovat mm. Suomen 309 kuntaa. Lakimuutos koskee kaikkia näitä kuntia ja on erittäin laaja ja resurssija vaativa lakimuutos kunnille. Ympäristöministeriö on lausuntopyynnön 17.6.2022 jakelulistan mukaan pyytänyt lausuntoa ainoastaan 17 kunnasta, vaikka kuntia Suomessa on yhteensä 309. Kalajoen kaupunki on yksi niistä kunnista, joista ympäristöministeriö ei ole pyytänyt lausuntoa. Kalajoen kaupunki katsoo, että Ympäristöministeriön olisi kuulunut lähettää lausuntopyyntö suoraan myös Kalajoen kaupungille.

Lausuntoaika sijoittuu pääosin heinäkuulle, lomakaudelle. Kalajoen kaupungin mahdollisuudet syntyä aiheeseen ja hyväksyä toimielimissä lausuntoja ovat rajoittuneita lomakaudella. Kalajoen kaupungilla ei ole ollut tosiasiallista mahdollisuutta valmistella lausuntoaan hyväksyttäväksi kuntaorganisaation demokraattisessa päätöksentekokelemissä. Lausuntoaika on siten kohtuuttoman lyhyt. Kalajoen kaupunki katsoo, että lausuntoaika olisi tullut sijoittaa kokonaisuudessaan lomakauden ulkopuolelle ja lausuntoajan pituudessa olisi tullut huomioida lomakausi, jotta toimielinten näkemykset olisi ehtinyt ottaa huomioon lausunnossa ja käsitellä lausunto kaupungin toimielimissä Ympäristöministeriön antamassa aikataulussa.

Valtakunnallisen tiedonhallinnan kehityksessä on tärkeää huomioida kaupungin palvelukokonaisuuden tarpeet niin, että kunnalla on mahdollisuus toteuttaa

palvelujaan tehokkaasti ja taloudellisesti eikä digitalisaatoratkaisusta aiheudu kohtuuttomia kustannuksia ja lisätyötä.

Kalajoen kaupunki katsoo, että kaupungilla tulee olla tulevaisuudessakin päätösvalta omasta taloudestaan, digitaalisista palveluistaan sekä mahdollisuus hallinnoida tehtävissään syntyviä tietoja. Kaupungin tulee voida itsenäisesti suunnitella ja toteuttaa omat digitaaliset palvelunsa ja hallinnoida tehtävissään syntyneitä tietoja. Kaupungilla tulee olla mahdollisuus tarjota maksullisia tietopalveluja, joilla voidaan kattaa osa tiedontuotannon kustannuksista.

Lakiuudistuksen toteutuksella on merkitystä paitsi yksittäiselle kunnalle myös koko julkishallinnon toiminnalle. Kiireellä tehtävän lakiuudistuksen ja vaadittavien kiireellisten suurten investointien sijaan Kalajoen kaupunki ehdottaa, että ensivaiheessa keskitytään rakennetun ympäristön ja eri lakiuudistusten sekä meneillään olevien digihankkeiden yhteentoimivuuden kehittämiseen, toteutukseen ja varmistamiseen. Toteutuksen linjaukset tulee valmistella yhteistyössä mm. tiedontuottajien, kuntien, kanssa huolella uudelleen.

Lakiluonnoksen edellyttämät RYTJ:n merkittävät investointikustannukset koituvat lakiesityksen mukaan kaupungin ja yhteiskunnan maksettaviksi. Yhteistyönä kaikkien viranomaistahojen kanssa tulee arvioida yhteiskunnan tarvitsemat lisäkehitystarpeet nykyiseen tiedonhallintakokonaisuuteen, ennen kuin lakiuudistus ja suurien investointien toteuttaminen aloitetaan. Valmistelussa tulee arvioida nykyisten tietojärjestelmien kehittämismahdollisuudet sekä hyödyntää jo kunnassa investoidut tietojärjestelmät, osaaminen ja toteutetut tietovirrat. Valmistelu tulee tehdä aidossa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa toimijoiden lakisääteiset oikeudet ja velvollisuudet huomioiden.

Lakiluonnoksen mukaan kaupungin tulee käyttää jatkossa yhtä kaavarekisterijärjestelmää. Tämä suosii yhtä järjestelmätoimittajaa ja vaikeuttaisi muiden ohjelmistotoimittajien asemaa alalla. Tämä voisi johtaa markkinoiden vääristymiseen ja mahdollisesti tulevaisuudessa hintojen nousuun. Rakennetun ympäristön kaava-, rakennus- ja kiinteistötietoja tarjoavia tietopalveluja on jo syntymässä yksityisen sektorin toimesta. Vastaavan palvelun toteuttaminen julkishallinnon toimesta voisi vaikeuttaa näiden yritysten toimintaa jatkossa.

Lakiehdotuksessa tulee mahdollistaa, että kaikilla ohjelmistotoimittajilla olisi mahdollisuus olla mukana ohjelmistoillaan myös jatkossa, jolloin he rakentaisivat omiin ohjelmiinsa toiminnallisuuden, joka tukee uudistuksessa tavoiteltavaa tietomallimuotoa. Kunnat julkaisisivat siten omat aineistonsa, jotka olisivat yhtenevässä standardissa tietomallimuodossa ympäri Suomen.

Kalajoen kaupunki katsoo, että digitalisaation kehittäminen on kannatettavaa, muttei lakiluonnoksessa esitetyllä keskitetyllä järjestelmällä.

Kalajoen kaupunki katsoo, että lain välttämätön tarve perusteluineen, valmistelu ja toteutus tulee valmistella huolella niin, että kaikki keskeiset osapuolet voivat siihen yhdessä sitoutua.

Lausuntopyyntöjen ja lausuntoajan suhteen Kalajoen kaupunki katsoo, että lain valmistelussa ei ole noudatettu hyvää lainvalmistelutapaa.

Yleiset huomiot maankäyttö- ja rakennuslakiin esitetyistä muutoksista

Kaupungin tietojärjestelmä on suunniteltu palvelemaan kaupungin tehtäviä kaupungin toimintaprosessin ja palvelujen mukaisesti. Kaupunki kaavoittaa alueita omien kehittämisstrategioidensa mukaisesti, omiin kehittämistarpeisiinsa ja kuntalaisiaan varten, alueen paikalliset piirteet huomioiden. Kaupungin ensisijaisena tavoitteena ei ole tuottaa tietoa valtakunnallisesti yhteneväisessä muodossa. Valtion järjestelmä ei tule kattamaan kaupungin tehtävissä tarvittavia digitaalisia prosesseja, palvelukokonaisuuksia ja toimintoja, joten kaupunki ei voi korvata omia rekistereitään valtion tietojärjestelmällä, RYTJ:llä. Esitys ei tuo säästöjä kaupungin tehtäviin.

Tiedon yhteentoimivuuden toteuttaminen valtakunnallisesti on mittava hanke, jonka toteutukseen tarvitaan rahoitusta nimenomaan kuntiin. Kunnille suunnatun tuen määrä lakimuutoksen toteuttamiseksi tulee kattaa kaikki kunnalle uudistuksesta aiheutuneet kulut ja suunnatun tuen tulee olla jatkuvaa mm. ylläpidon, koulutuksen, lisähenkilöiden palkkauksen osalta.

Tietojen muodostaminen, kokoaminen ja toimittaminen muodostavat kunnalle merkittävän hallinnollisen lisätaakan ja vaatii sekä taloudellisia että henkilöstöön lisäresursseja. Julkishallinnon tiedonhallinnan kehitystyön valmistelussa tulee huomioida kuntien merkittävä rooli koko toimialalla. Lakiluonnoksesta kunnille aiheutuvat kustannukset on arvioitu liian pieniksi. Kunnille tulee varmistaa riittävä rahoitus lakiuudistuksesta aiheutuvien kustannusten korvaamiseksi. Lakiluonnos ei sisällä tarkkaa arvioita valtakunnallisen yhteentoimivuuden toteutuksen kustannuksista. Yhteentoimivuuden toteuttaminen edellyttää muutoksia kaupungin nykyisin tietojärjestelmiin, rekistereihin, tietoaineistoihin, prosesseihin ja rajapintoihin. Rajapintatoteutuksen investointikustannuksien lisäksi tulee huomioida rajapintapalveluiden ylläpitokustannukset. Esitysluonnoksessa esitetyt kunnille aiheutuvat kustannukset tulee arvioida oikean kokoisiksi käsittäen kustannukset toimenpiteiden aloittamisesta jatkuvaan ylläpitoon indekseillä korotettuna. Valtion tulee korvata uuden velvoitteen myötä kaupungille tietojen toimittamisesta, tiedonsiirto- ja rajapintojen rakentamisesta sekä tietojen jatkuvasta ylläpidosta aiheutuvat kustannukset mm. ohjelmisto- ja lisähenkilöstön palkkauskuluineen täysimääräisesti.

Lakiesityksen mukaan kunnille tullaan korvaamaan kustannuksia kertaluonteisesti ja määräajan. Lakiehdotuksessa on arvioitu, että järjestelmän teknologinen elinkaari on 15-20 vuotta, jonka jälkeen tapahtuvaa mahdollista suurempaa päivitystarvetta ei ole arvioissa otettu huomioon.

Kaavat laaditaan pääosin kunnan kustannuksella. Kaavan laatiminen vaatii kunnalta suuria taloudellisia resursseja sekä henkilöresursseja, paikkatietojärjestelmä- ja mittauskalustohankintoja sekä paikallisen infran ja paikkatietojen jatkuvaa ylläpitoa.

Kaavaprosessit ovat lakisäätteisiä ja monivaiheisia ja kaavan valmistuminen vie oman aikansa. RYTJ:n käyttöönotto ei tule nopeuttamaan kaavojen lainvoimaiseksi saattamista. RYTJ ei kaavaprosessin kannalta toisi kaupungille kustannussäästöjä.

Kaupunki rahoittaa toimintaansa sekä verovaroin että palveluista saatavilla maksuilla. Palvelumaksut ovat tarpeellinen keino verotuksen kohtuullistamisessa.

Ympäristöministeriön ehdotuksessa vastuut ja oikeudet jakaantuvat epäoikeudenmukaisesti. Lakiluonnoksen mukaan kaupungilla kuuluisivat tiedon ylläpidon vastuut sekä yhteentoimivuuden toteuttamiseen liittyvät kustannukset, kun SYKE saisi oikeuden kaupungin kustannuksella toteutettujen tietojen hallintoihin ja jakamiseen. Kaupungin mahdollisuuksia hallinnoida omaa tietoaaineistoaan ja tuottaa omia tietopalvelujaan rajattaisiin ehdotuksessa. Uusi RYTJ:n rekisterinpitovastuu tarkoittaisi käytännössä kaupungin toiminnan kannalta turhaa ja ylimääräistä vastuuta kaupungin oman tietovarannon ylläpitovastuun lisäksi.

Ehdotus kaventaisi Kalajoen kaupungin mahdollisuutta päättää digitaalisista tietopalveluistaan ja niiden rahoituksesta. Kaupungin kannalta ylimääräisen rekisterin ylläpito toisi kaupungille paljon lisätyötä ja tarvittavat muutokset kaupungin järjestelmiin aiheuttaisivat huomattavia kehityskustannuksia, veisivät paljon työaikaa ja lisäisivät vuosittaisia ylläpitokustannuksia.

RYTJ ei todennäköisesti itsessään ratkaisisi yhteentoimivuutta. Lakiluonnoksessa esitetty, kunnan kaavatiedon ylläpidon kannalta turha ja ylimääräinen RYTJ:n ylläpidon velvoite ei ole käytännössä toimiva eikä Kalajoen kaupungin edun mukainen.

Lakiuudistus saattaa tietojärjestelmien osalta vaatia muutoksia myös kunta-asiakkaiden tietojärjestelmiin. Kaupungin yhtenä tehtävänä on palvella kaupunkilaisia. Lakiuudistuksen edellyttämää tietojärjestelmän toimintaa, yhteensopiavuutta ja sujuvuutta tulee testata käytännössä laajasti erilaisten kunta-asiakkaiden keskuudessa.

Yleiset huomiot koko esitysluonnoksesta

Valtakunnallisia tiedonhallinnan ongelmia ovat mm. päällekkäinen työ kuntien ja valtion välillä ja tähän liittyvät tiedon laadun ongelmat. Lakiluonnos ei auttaisi valtakunnallisen tiedonhallinnan ongelmien ratkaisuisissa, vaan toisi jopa lisää ongelmia.

Ministeriöillä on käynnissä useita rinnakkaisia kuntia koskettavia digihankkeita mm. RYTJ-, MRL:n uudistus ja verkkoinfrastruktuurin sijaintitietopalvelu. Kaikki hankkeet tulee koordinoida keskenään sopiviksi, jottei kuntiin synny päällekkäisiä resursointitarpeita.

Ympäristöministeriön mukaan lakiehdotuksen tavoitteena on edistää mm. rakennetun ympäristön tiedon saavutettavuutta tarjoamalla pääsy viranomaistietovarannoissa olevaan rakennetun ympäristön tietoon sekä datalähtöisen eurooppalaisen sisämarkkinan edistäminen. Lakiuudistuksen mukaan keskitetystä tietovarannosta saatava tieto olisi esteettömästi käyttäjien saavutettavissa.

Lakiehdotusta perustellaan sillä, että RYTJ olisi tae paremmalle turvallisuudelle. Tiedon kerääminen saataville yhteen järjestelmään ei tuo lisää turvaa tietojen hallintaan. Hyvin suuren tietoaaineiston kopiointi yhteen tietovarantoon lisää päinvastoin vahinkopotentiaalia mahdollisen kyberhyökkäyksen tapahtuessa.

Tietovarannon keskittäminen yhteen järjestelmään edellyttää entistä vahvempia suojauksia.

Lakiuudistuksessa on varmistettava, ettei lakiuudistuksessa esitetystä keskitystyistä tietojärjestelmästä synny missään tilanteessa tietosuoja- ja turvallisuusriskejä kunnille, viranomaisille, kuntalaisille, yksityisille henkilöille eikä muillekaan tahoille. Lisäksi on varmistettava, että yksityishenkilö pystyy tarkistamaan omia tietojaan ja että tietojärjestelmä ei tule millään tavoin hankaloittamaan mahdollisten virheiden korjaamista järjestelmässään.

Lakiesityksessä on mainittu, että digitaalisen turvallisuusselvityksen *pohjalta tullaan laatimaan ohjeistus kunnille tiedon tallentamisesta rakennetun ympäristön tietojärjestelmään*. Lakiehdotuksen mukaan SYKE ja osittain kaupunki vastaisivat tietoturvalvelvoitteista. Lakiehdotus tulee laatia siten, että jos SYKE hallinnoi tietojärjestelmää ja jakaa tietoa, se myös vastaa kokonaisuudessaan tietoturvalvelvoitteista, ettei synny epäselvyyttä tietoturvan vastuutahosta.

Lakiluonnoksessa esitetyn avoimen lähdekoodin käyttö on haasteellista. Avoimen lähdekoodin käytössä tulee ottaa huomioon tietoturvanäkökulma ja liikesalaisuudet, jolloin lakiluonnoksen hyödyt voivat jäädä realisoitumatta.

Lakiesityksessä on todettu, että rakennetun ympäristön tietojen muuttuessa tietomallimuotoisiksi, viranomaiset joutuvat päivittämään käytössä olevia ohjelmistojaan. Ennen lain voimaantuloa tulee ympäristöministeriön varmistaa että, tietojen joustavan kulun varmistamiseksi kaikki viranomaistahot päivittävät ohjelmistonsa yhteensopiviksi riittävän ajoissa, muutoinhan mahdollinen lakimuutos ei tule toimimaan esitetyllä aikajänteellä.

Esityksen mukaan laki on tarkoitettu tulevan voimaan 1.1.2024, joka ei tunnu realistiselta lain toteutumisaikataululta. Lain toimeenpanolle tulee varata riittävästi aikaa ja toimeenpanolle on esitettävä riittävä siirtymäaika.

Kalajoen kaupunki tarvitsee yhteistyössä, huolella valmistellun, oikeudenmukaisen, toimivan sekä kaupungin palvelukokonaisuutta palvelevan lainsäädännön, johon kaupunki voi sitoutua.

Ovatko ehdotetun lain 5 §:ssä mainitut alueidenkäytöstä tallennettavat tiedot mielestänne kattavat?

Lakiluonnosesitys tuo kaupungille veloitteen tuottaa useiden eri vaiheiden kaava- ja rakennuslupatiedot sekä mm. tontinjakosuunnitelmat tietyn tietomallin mukaisena. Tämä uudistus edellyttää muutoksia kaupungin järjestelmiin, prosesseihin, rekistereihin ja rajapintoihin. Tietojen muodostaminen, kokoaminen ja toimittaminen muodostavat kunnalle merkittävän hallinnollisen lisätaakan ja vaatii sekä taloudellisia että henkilöstöön lisäresursseja.

Epäoikeudenmukaista on, että kaupunki olisi vastuussa ulkopuolisen organisaation ylläpitämässä järjestelmässä olevan tiedon oikeellisuudesta.

Kaupungeille ja kunnille säädettäväksi aiotut tiedon toimittamisveloitteet eivät saa olla raskaammat kuin valtion toimijoiden vastaavat veloitteet.

Lakiluonnoksessa olevat ristiriidat vastuiden ja oikeuksien jakautumisessa sekä tiedonhallinnan pääperiaatteet tulee ratkaista lain valmistelussa.

Lakiehdotuksen mukaan kaavoista ilmeisesti tallennettaisiin tietoina ainoastaan kaavakartta, kaavaselostus sekä osallistumis- ja arviointisuunnitelma.

Asemakaavoitus edellyttää lisäksi tarkan pohjakartan jatkuvaa ylläpitoa. Pohjakartan ylläpitoa varten tarvitaan digitaalisia mittaus- ja tiedonkeruulaitteita, ilmakuvia sekä keilauksella tuotettuja 3D-pistepilviaineistoja. Kaavan laatimiseen tarvitaan erilaisia selvityksiä mm. maaperätutkimuksia, väestöllisiä laskelmia, liikenne-, melu- ja luontoselvityksiä. Näitä perustietoja analysoidaan kaavaprosessin aikana kaupungin perusrekistereiden ja muiden paikkatietoaineistojen kanssa. Lisäksi kaavoja visualisoidaan 3D-mallein. Kaupunki on digitaalisen kaavantuotantoprosessin kehittämisen lisäksi investoinut taloudellisesti voimassa olevien kaavojen tulkinta- ja digitointityöhön. Kaava ei ole datantuotannon osalta tavanomainen viranomaistoiminnan ohessa kirjattava päätös tai tekstidokumentti, vaan hyvin laajan tietosisällön kattava paikkatietosisäonnainen tietokokonaisuus selvityksineen, lausuntoineen, nähtävilläoloineen ja toimielinkäsittelyineen.

Keskitetty järjestelmä ei ole tiedonhallintalain mukainen eikä sujuvoita kaupungin toimintaa. Keskitetty järjestelmä lisää päällekkäistä työtä, aiheuttaa käyttäjille epäselvyyttä, kun osa kaupungin suunnitelmätiedosta olisi kahdessa eri paikassa. Kaikki kaavoihin liittyvä neuvonta ja ajantasaiset kaavaotteet tulee jatkossakin pyytää suoraan kunnista. Usein asiakas tarvitsee kaavan lisäksi muitakin tietoja, kuten pohjakartan ja johtotiedot, jotka ovat tarjolla kunnan kautta. Kaiken kaavoihin liittyvän neuvonnan, kaavamääräysten perustelut jne. voidaan saada ainoastaan asianomaisesta kunnasta. Kaavojen osalta SYKE ei voi toimia kuntien asiantuntemuksen ja kuntien tietotuotteen välittäjänä. Kaavat ovat tarkkoja, oikeusvaikutteisia asiakirjoja, joihin liittyvä paras asiantuntemus löytyy kunnista. Mikäli SYKE välittäisi kuntien kaavatietoja rajapintojen kautta, tulisi myös vastaanottavalla organisaatiolla olla valmius tietojen lukuun. Kaava toimitetaan tiedon tarvisijoille usein kunnan muiden tietoaineistojen tai perustelujen kanssa, joita RYTJ ei tulisi sisältämään.

Vaikka laki koskee käytännössä vain lain voimaantulon jälkeisiä tietoja, tulee kaupungin käytännössä tehdä muutoksia tietoaineistoihinsa kokonaisuutena. Kaupungin perusrekisteri muodostaa laajemman kokonaisuuden, jossa tiedot päivittyvät tiettyjen prosessien mukaisesti, joten tietomallin muutos aiheuttaa muutoksia myös muihin rekisterinosiin ja rekisterien välisiin prosesseihin. Lisäksi tietomallin muutos vaatii huomattavan määrän uusia rajapintoja kaupungin eri järjestelmiin. Suuri määrä uusia rajapintoja aiheuttaa kaupungille lisäksi jatkuvia ylläpitokustannuksia

Tekniset ratkaisut, kaavoituksen yhteismitallistaminen tai kaavan esitystavan vakioitu muoto eivät saa rajoittaa tai ohjata suunnittelua, vaan niiden tulee toimia suunnittelun työkaluina.

Tiedonhallinnan säätämällä oli tavoitteena ilmeisesti estää päällekkäisten rekisterien ja haitallisten kopiorekisterin syntyminen ja varmistaa tiedon hyödyntäminen alkuperäisestä lähteestä. Päällekkäiset viralliset rekisterit aiheuttaisivat epäselvyyttä myös käyttäjille, jotka eivät enää tietäisi, mistä ajantasaisin kaava- ja rakennuslupatieto on saatavilla.

Kaavoitus- ja rakennuslupatiedot syntyvät kaupungin järjestelmissä ja tallennetaan näissä kunnan viranomaistehtävissä ensisijaisesti kaupungin tietovarantoon. RYTJ sisältäisi siis kopion kaupungin rekistereissä ja tietovarannoissa olevista tiedoista, eikä siten olisi ensisijainen rekisteri. SYKE:n ei tule perustaa päällekkäistä rekisteriä kaupungin rekisterien kanssa. Esitetty tiedonhallintaratkaisu aiheuttaisi kaupungille ongelmia kaupungin omaan tiedonhallintakokonaisuuteen, joka on laajempi kuin RYTJ:ssä oleva rekisterikokonaisuus. Kaavoitusprosessit liittyvät kaupungissa rakennusrekisterin lisäksi kaupungin osoiterekisteriin, kiinteistörekisteriin jne. ja päivittyvät samassa kokonaisuudessa kaupungin prosessien mukaisesti.

Lakiluonnoksessa esitetään, että *kunnat tallentaisivat* yhteensopivan ja koneluettavan kaavatiedon RYTJ:hin ja toimisivat *RYTJ:n rekisterinpitäjinä* vastaten kunnan kaavoitustehtävässä tarvittavan tiedonhallinta- ja palvelukokonaisuutensa lisäksi RYTJ:n tietosisällön oikeellisuudesta. Esityksen mukaan kuntien lakisäätöissä tehtävissä syntyvät kaava- ja rakennuslupatiedot kopioitaisiin ensisijaisesti rekisteriksi. Ratkaisu ei ole tiedonhallinnan periaatteiden mukainen. Ratkaisu ei huomioi julkishallinnon toimijoiden rooleja ja julkishallinnon tehtävän mukaista, toimivaa tiedonhallintaa, eikä näin ollen ole tiedonhallintaratkaisuna toimiva.

Tiedon yhteentoimivuus mahdollistaa sen, että standardimuotoista tietoa voidaan käyttää eri sovellutuksilla ja tietoa voidaan käyttää suoraan alkuperäisessä syntypaikassaan, eikä tietoja tarvitse koota päällekkäisiin rekistereihin. Kaavatietojen rekisterit tulee olla kunnissa, joille kaavoitustehtävä kuuluu. Tiedon yhteentoimivuus ei tarkoita sitä, että kaikki tieto kerätään yhteen tietovarastoon. Yhteentoimivuuden tulee tarkoittaa, että standardimuotoista tietoa voidaan hyödyntää eri järjestelmillä ja yli organisaatorajojen. Tärkeää on tallentaa tieto sinne, missä se on alun perin tuotettu, jotta päätösvalta kuntien tuottamiin ja omistamiin tietoihin säilyy tuottajataholla.

Kannatettavia ovat standardimuotoiset rajapinnat. Kun tieto on kunnissa yhteentoimivaa ja sitä julkaistaan standardimuotoisten rajapintojen kautta, voidaan tietoa hyödyntää suoraan alkuperäisestä syntylähteestään. Yhteentoimivuus sujuvoittaa toimintaa myös ylikunnallisissa hankkeissa, kun kaavat saadaan rajapinnasta yhteentoimivina. Kaavoitus- ja rakentamistoiminnassa tieto virtaa kaupungin ja yksityisen sektorin välillä, ei ehdotetun keskitetyn järjestelmän kautta. Yhteentoimivuus mahdollistaa myös sen, että valtion organisaatiot voivat käyttää yhteentoimivaa tietoa lakisäätöihin tehtäviinsä suoraan kaupungin rajapinnasta, eikä tietojen keräilyä eri muotoihin tarvita. Päällekkäisten rekisterien kehityskustannukset säästyvät automaattisilla rajapinnoilla.

Tiedon toimittamisen ja ylläpidon prosessissa tulee tavoitella automaattisia tiedonsiirron menetelmiä tietopalvelurajapinnasta. Kaupungin tietojen välittäminen valtion organisaatiolle tulee tapahtua automaattisten rajapintojen kautta kaupungin julkaisuprosessin yhteydessä. Päällekkäisiä rekisterejä ei tule luoda.

RYTJ:n ei tulisi olla rakennuslupa- eikä kaavarekisteri. RYTJ voisi olla kokoava julkaisutietovaranto, jota päivitetäisiin automaattisesti alkuperäisten tiedontuottajien rajapinnasta esimerkiksi kerran vuorokaudessa.

Esitettyssä muodossa ehdotus tarkoittaisi, että kaupungille säädetään uusi, kaupungin toiminnan kannalta turha ja ylimääräinen kaavatiedon ylläpidon vastuu RYTJ:hin. Lakiehdotuksessa on esitetty kunnan uudeksi tehtäväksi tallentaa lakiesityksessä määritellyjä tietoja rakennetun ympäristön järjestelmään. Kunnille on jatkuvasti lisätty lakisääteisiä tehtäviä, joten Kalajoen kaupunki katsoo, ettei kunnille tule enää siirtää lisää lakisääteisiä tehtäviä. Lakiehdotuksen 5 §:ssä on käytetty termiä *kunnan on tallennettava*. Kalajoen kaupunki esittää, että kaupungin uudeksi tehtäväksi ei tule lakiehdotuksessa säätää tiedon tallentamista RYTJ:hin, vaan SYKE tulee velvoittaa noutamaan tieto kunnan rajapinnasta, jonka kunta on julkaissut tiedonhallinnan mukaisesti. SYKE olisi siten vastuussa siitä, että tieto tallentuu RYTJ:hin sellaisena kuin se on kunnan rajapinnan kautta saatavilla. Lisäksi tiedon jakamisesta muuhun kuin viranomais tehtäviin tulee sopia oikeudenmukaisin periaattein.

Tietomallien yhteentoimivuus tulee testata kaikkien osallisten kesken. Lakiluonnoksen 5 § tietosisällön välittäminen RYTJ:hin kaikkine välivaiheineen tulee testata ennen sen käyttöönottoa, jotta saadaan selville toimiiko tällainen lakiehdotus käytännössä.

Huomiot ehdotetun lain 13 §:ssä mainitusta julkisesta tietopalvelussa jaettavaa tiedoista

Kunnat vastaavat yhdiskunnan toimivuudesta sekä maankäyttöön ja rakentamiseen liittyvistä peruspalveluista. Kaavoitus ja rakennusvalvonta kuuluvat kunnan lakisääteisiin itsenäisiin tehtäviin. Kansalaiset ja yritykset saavat kaavoitukseen ja rakennuslupiin liittyvät palvelut julkishallinnon läheisyysperiaatteen mukaisesti lähipalveluina kunnasta. Kunnan toimintaa palvelevat kuntien kaava- ja rakennusluparekisterit, jotka ovat osa kunnan laajempaa perusrekisterikokonaisuutta lukuisine kunnan tuottamine paikkatietoaineistoinen. Lisäksi kaavoihin liittyvät kunnan toimielimissä tehdyt päätökset kirjataan kunnan päätöksentekojärjestelmään ja arkistoidaan kunnan arkistoon.

Lakiluonnoksessa on esitetty vastuiden ja oikeuksien jakautuminen siten, että kunnat huolehtisivat kustannuksellaan tietojen ylläpidosta ja SYKE huolehtisi kunnan tuottaman tiedon hallinnasta ja jakelusta, on epäoikeudenmukainen. Lakiluonnoksessa kuntien tehtävissä syntynyt tieto siirretään SYKE:n hallintaan, eikä lakiuudistus pyri ratkaisemaan julkishallinnon toimijoiden välisen valtakunnallisen tiedonhallinnan nykyisiä ongelmia. SYKE saisi esityksen mukaan oikeudet julkaista ja jakaa kaupungin kustannuksella tuotettuja tietoja maksullisena.

Kaava- ja rakennuslupatietojen yhteentoimivuus tulee kuitenkin todennäköisesti toteutettavaksi kuntien järjestelmissä, joissa rakennuslupa ja -kaavatiedot syntyvät. Tiedot syntyvät kuntien lakisääteisten tehtävien prosesseissa yhteentoimivina tietoina. Tietoa tarvitsevat tahot mm. viranomaiset, suunnittelijat, rakennusyrietykset saavat ajantasaista, oikeellista ja alkuperäistä tietoa suoraan syntylähteestä eli kaupungilta. Rakentajien, rakennusyrietysten, kiinteistönvälittäjien ja suunnittelijoiden on perusteltua pyytää ajantasaiset ja kattavat raken-

netun ympäristön tiedot edelleen suoraan kunnista. Kunnat tarjoavat lakimuu- toksesta esitettyjen tietojen lisäksi ajantasaisen asemakaavayhdistelmän, ase- makaava- ja pohjakarttaotteet sekä infratiedot asiakkaille.

Tietojen välittäminen rajapintojen kautta valtion organisaatiolle tulee rajata voi- massa olevan tiedonhallintolain mukaan koskemaan vain niitä tietoja, jotka val- tion organisaatiot lakisääteisessä tehtävässään tarvitsevat. Tulee tarkemmin määritellä mitä valtakunnallisia analyyseja suunnitelmätiedoista on tarpeen tehdä ja keskittää valtion organisaation panos näihin, kuntien kanssa päällekkäi- sen toiminnan ja kopioidun tiedon tallentamisen sijaan. Tietoa tulisi vaatia väli- tettäväksi ainoastaan sellaiselta osin, jotka ovat välttämättömiä perustellun tar- peen kannalta. Eri viranomaisten ja osapuolten tarvitsema tietopalvelutarve tulee arvioida kukin erikseen.

Tulee myös arvioida uudelleen, keitä ja mitä tarvetta varten tieto eri välivai- heista välitettäisiin ja pohtia vaihtoehtoisia kevyempiä ratkaisumalleja.

Lakiehdotuksessa tulee turvata ehdottomasti kaupungin tarvitsema tiedon- saanti rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä maksuttomana. Samoin mak- suttomia tulevat olla myös rajapintapalvelut, rajapintojen perustaminen, yllä- pito ja käyttöoikeuksien perustaminen kunnille.

Alueidenkäyttöpuolelle viranomaistyönä laadittavia suunnittelutarve- ja poik- keamislupalausuntoja varten olisi hyvä olla rakennetun ympäristön tietojärjes- telmässä myös tietovaranto suunnittelutarve- ja poikkeamislupalausunnoista, sisältäen myös ELY-keskuksien tuottaman suunnittelutarve- ja poikkeamislau- sutojen tietovarannon.

Lakiuudistuksessa on varmistettava, ettei lakiuudistuksessa esitetystä keskite- tystä tietojärjestelmästä synny missään tilanteessa tietosuoja- ja turvallisuusris- kiä kuntalaisille, yksityishenkilöille eikä muillekaan tahoille. Lisäksi on varmistet- tava, että luonnollinen henkilö pystyy tarkistamaan omia tietojaan ja että tieto- järjestelmä ei tule millään tavoin hankaloittamaan mahdollisten virheiden kor- jaamista järjestelmässään.

Lakiesityksessä on mainittu, että digitaalisen turvallisuusselvityksen *pohjalta tullaan laatimaan ohjeistus kunnille tiedon tallentamisesta rakennetun ympäris- tön tietojärjestelmään*. Lakiehdotuksen mukaan SYKE ja osittain kaupunki vas- taavat tietoturvalvelvoitteista. Lakiehdotus tulee laatia siten, että jos SYKE hal- linnoi tietojärjestelmää ja jakaa tietoa, SYKE myös vastaa kokonaisuudessaan tietoturvalvelvoitteista, eikä synny epäselvyyttä tietoturvan vastuutahosta.

RYTJ-laki ei velvoittaisi valtion organisaatioita käyttämään RYTJ:tä, eikä tiedossa ole sitoutuisivatko valtion organisaatiot käyttämään RYTJ:tä niin, ettei kaupun- kien tarvitsisi enää välittää tai toimittaa tietojaan muille viranomaisille. Kau- punki saattaa joka tapauksessa joutua toimittamaan tietoja edelleen valtion vi- ranomaisille, jolloin lakiluonnoksessa arvioitu säästö kaupungille ei realisoidu.

Lakiesityksessä on SYKE:n varmistettava, ettei rakennetun ympäristön tietojär- jestelmää käytetä missään tilanteessa suoramarkkinointitarkoituksiin.

Huomiot ehdotetun lain 14 §:n perusteella muulle kuin viranomaiselle teknisen rajapinnan avulla luovutettavista tiedoista (luonnos valtioneuvoston asetukselta).

Lakiehdotuksen pykäläluonnokset 4§, 5§ ja 14 § ovat kunnan talouden ja hallinnon järjestämisen kannalta haasteellisia. Kalajoen kaupunki katsoo, että kaupungin tulee kaikissa olosuhteissa säilyttää päätösvalta omasta taloudestaan ja tehtäviensä järjestämisestä sekä mahdollisuus lakisääteisissä tehtävissään syntyvien tietojen hallintaan ja maksullisten tietopalvelujen tarjoamiseen, jotta kaupunki saa katettua edes osan toiminnan vaatimista tiedontuotannon kustannuksista.

Muusta kuin viranomaistehtävissä tarvittavien tietojen käytöstä, luovutuksesta ja julkaisusta tulee sopia asianomaisen tiedon haltijoiden kanssa erikseen. Päätösvalta kuntien tehtävissä syntyvän tiedon hyödyntämisestä tulee säilyttää kunnilla. Kukin kunta vastaa selkeästi omista kaavoistaan ja niihin liittyvistä tiedoista sekä neuvonnasta.

Kalajoen kaupunki tarjoaa digitaalisia palveluja niitä tarvitseville tahoille esim. kiinteistö- ja rakennusalan yrityksille sekä valtion viranomaisille ja valtionhallinnon toimijoille. Osa tiedoista tarjotaan avoimina ja osa maksullisina rajapintapalveluina. Digitaalisen tiedon kysyntä kasvaa ja kaupungilla tulee olla mahdollisuus tulevaisuudessakin kattaa osa datan tuotannon kustannuksista digitaalisesta palveluista saaduilla tuloilla.

Lakiesityksessä viitataan EU:n avoimen datan direktiiviin, joten tietoturvariskit tulee laissa huomioida erityisen tarkasti.

Huomiot koko esityksen vaikutustentarvioinneista

Tietosisällön välittämisestä aiheutuisi kunnille suuria lisäkustannuksia. Kustannukset kunnille lakiehdotuksesta tulee laskea tarkasti.

Lakiuudistuksen esittämiin uusiin toimintatapoihin siirtyminen aiheuttaa alkuvaiheessa kunnille kustannuksia, kunnes kunnat ovat oppineet tuottamaan kaavaa lakiuudistuksen edellyttämässä muodossa ja sääntöjen mukaisesti. Tästä uudistuksesta aiheutuvat kustannukset tulee esittää vaikutustentarvioinnissa tarkasti, jotta kunnat voivat esittää lisäkustannukset budjetissaan ja anoa lakiuudistukseen valtion rahoitusta. Lisäksi uusiin toimintatapoihin siirtymiseen tulee varata riittävästi työaika.

Lakiuudistuksen esittämät uudistukset synnyttävät lisäksi henkilöstön koulutus- tarpeita. Valtion tulee varata kuntien henkilökunnan lakiuudistuksesta johtuvaan koulutukseen rahoitus. Kaupunki joutuu myös varautumaan ajankäytöllisesti henkilökunnan kouluttamiseen. Kaavoitushenkilöstön vaihtuessa tulee varautua uusien kaavanlaatijoiden koulutukseen lakiuudistuksen vuoksi.

Kalajoen kaupunki katsoo, että ennen lainsäädännön valmistelun etenemistä tulee tehdä huolellinen, oikeellinen ja objektiivinen kustannus-hyöty tarkastelu eri kuntien näkökulmasta. Valmistelun aikana tehdyissä selvityksissä viitataan rakennetun ympäristön digitalisaation mahdollistamiin potentiaalisiin hyötyihin, ei RYTJ:n käyttöön otolla saavutettuihin hyötyihin. RYTJ:n todellisia hyötyjä suhteessa yhteiskunnan investointiin tulee arvioida uudelleen.

Kalajoen kaupunki katsoo, että lain valmistelussa tulee laatia huolellinen vaikutustenarviointi kunnille aiheutuvista todellisista kustannuksista myös tietojen ylläpidon osalta sekä lakiluonnoksessa ehdotettujen päällekkäisten vastuiden vaikutuksista kuntien palvelutoimintaan. Lisäksi vaikutustenarvioinnissa tulee esittää lakimuutoksesta tulevat haitta- ja hyötyvaikutukset kaupungille.

Kaupungille aiheutuu lisätyötä laatiessaan vaaditut alueidenkäyttösuunnitelmat tietomallimuodossa ja toimittaessaan tiedot eri vaiheissa rakennetun ympäristön tietojärjestelmään. Lakiuudistuksesta johtuva työajan lisääntyminen tai säästö kaupungille tulee esittää vaikutustenarvioinnissa.

Myös lakiesitykseen sisältyvien muutosten kokonaisvaikutus kaupungin toimintaan ja talouteen tulee esittää vaikutustenarvioinnissa.

Lakiesityksen tulee toimia muiden eri lakien kanssa kokonaisuutena ja niiden yhteisvaikutukset tulee esittää vaikutustenarvioinnissa.

Ympäristöministeriö esittää lakiluonnoksessa, että hallituksen esitys maankäyttö- ja rakennuslain muutoksesta alueidenkäyttölaiksi on tarkoitus antaa eduskunnalle syysistuntokaudella 2022. Ympäristöministeriölle on lakiesityksen mukaan tavoitteena viedä laki rakennetun ympäristön järjestelmästä maankäyttö- ja rakennuslakiin hallituksen tällä 17.6.2022 päivätyllä esityksellä. Lakiluonnoksessa ei esitetä miten laki rakennetun ympäristön digitalisaatiosta ja tuleva alueidenkäyttölaki tulevat toimimaan yhdessä.

Muut mahdolliset huomiot esitysluonnoksesta

Lakiesityksen mukaiset tietomallit, rajapinnat ja tiedontoimitusvelvollisuudet tulevat aiheuttamaan muutoksia kaupungin tiedonhallinnassa, tietojärjestelmissä, ohjelmistoissa ja rajapinnoissa sekä toimintavoissa, joista aiheutuu lisäkustannuksia kaupungille. Lakiuudistuksen edellyttämiin järjestelmiin ja niiden kehittämiseen liittyy jatkuvia kustannuksia. Tavoiteltavien konkreettisten hyötyjen toteutuminen lakiuudistuksen myötä ei tunnu realistiselta Kalajoen kaupungin näkökulmasta.

Lakiehdotuksesta ja RYTJ:stä aiheutuvat haitat kaupungin toiminnalle ja taloudelle:

- 1) Esitys kaventaa kaupungin mahdollisuutta päättää itsenäisesti taloudestaan, digitaalisista palveluistaan ja omasta hallinnostaan.
- 2) Tiedonannon kustannukset säilyisivät kaupungilla edelleen. Kaavan laatimisen kustantaa pääosin kaupunki. Ehdotuksen myötä rekisteritietojen ylläpitämiseen muodostuu lisää kustannuksia kaupungille.
- 3) Esityksestä muodostuvat lisäkustannukset tulevat vaikuttamaan kaupungin budjetin laadintaan kustannuksia lisäävästi.
- 4) Lakiesityksen mukaan kaupungin tulee lain voimaantultua laatia kaavat uudessa valtakunnallisessa, yhteentoimivassa tietomallimuodossa, koneluettavina ja toimittaa se rakennetun ympäristön tietojärjestelmään.

- 5) Kaupungin tulee saattaa voimassa olevat kaavat tietomallimuotoon ja koota kaavoihin liittyvät lähtötiedot yhteen.
- 6) Kaupungin vastuulle jää tuottaa valtakunnallisen tietomallin mukaista laatusäännöt läpäisevää aineistoa.
- 7) Tietojärjestelmämuutos aiheuttaa kaupungin henkilökunnalle koulutustarpeita, joihin tulee varata rahoitusta ja varautua ajankäytöllisesti.
- 8) Esityksen mukaan kaupunki ylläpitäisi ulkopuolisen organisaation rekisteriä, joka vaikeuttaa kaupungin mahdollisuutta toteuttaa rakennetun ympäristön palveluprosessit tarkoituksenmukaisella tavalla kaupungin oma rakennetun ympäristön palvelukokonaisuus huomioiden. Tällä on merkitystä myös tiedon laatuun.
- 9) Laki tuo kaupungin oman rekisterin ylläpidon kannalta turhan ja ylimääräisen RYTJ:n rekisteripidon veloitteen. Kaupunki ei voi korvata omia rekistereitään RYTJ:n rekisterillä. Kaupungin ei ole tarkoituksenmukaista ylläpitää kahta päällekkäistä rekisteriä.
- 10) Kaksinkertainen, päällekkäinen työ ei tue digitalisaatiolla haettavia tehokkuustavoitteita
- 11) RYTJ tuo kaupungille tarpeettomia lisäveloitteita ja -kustannuksia
- 12) Esitetyn muotoisena RYTJ aiheuttaa todennäköisesti kaupungille tarvetta lisäresursoinnille.
- 13) Asiakkaalle RYTJ saattaa tuoda lisää epäselvyyttä siitä, mistä ajantasaisimmat ja tarkimmat kaavoitus- ja rakennustiedot ovat saataville. Asiakkaiden kyselyt kaupungilta tuskin tulevat vähenemään nykyisestä RYTJ:n myötä.
- 14) Ympäristöministeriön tavoite, jonka mukaan kunnat käyttäisivät samaa järjestelmää, suosii yhtä järjestelmätoimittajaa ja voi aiheuttaa jatkossa monopoliaseman valitulle toimittajalle. Muiden ohjelmistotoimittajien asema alalla vaikeutuisi
- 15) Monopoliasema johtaa todennäköisesti myöhemmin ohjelmiston hinnan nousuun, jonka maksajana ovat todennäköisesti kunnat.

Lakiesitys vaatii kaupungilta mm. seuraavia välittömiä toimenpiteitä:

- 1) Hallintosääntömuutokset, kaupungin sisäiset muutokset työnjaossa
- 2) Lakiuudistus edellyttää, että kuntien tulee muuttaa alueidenkäyttöä koskevia kaavoitusprosessejaan yhteentoimiviksi ja lainsäädännön edellyttämien tietomallien muotoisiksi.
- 3) Kaupungin taksojen uudistaminen
- 4) Viranomaistoimintojen uudistaminen
- 5) Viranomaisten yhteistyömallien ja -yhteyksien luominen

- 6) Lukuisten suunnitelmien ja muiden vastaavien laatimisessa siirtyminen tietomallimuotoon ja kaupungin eri prosessien ja päätöksenteon sopeuttaminen tietomallimuotoon
- 7) Kaavoituskonsulttisopimusten päivittäminen ja uusiminen. Kaavakonsultti-toimistot todennäköisesti laskuttavat kunnilta lainsäädäntömuutoksesta johtuvat muutokset tietojärjestelmiin ja palveluihin
- 8) Kaupungin tietojärjestelmien, kaavoitustietojärjestelmien, suunnitteluohjelmistojen uusiminen ja päivittäminen, rajapintojen rakentaminen

Kaupunginjohtaja:

Lausunnolla olevan luonnoksen mukaisesti toteutettuna RYTJ ei toisi hyötyjä Kalajoen kaupungille.

Kalajoen kaupunki katsoo, ettei esitetty ratkaisu ole hyväksyttävä, eikä toteutettavissa kohtuullisin kustannuksin eikä toimiva. Esityksellä on selkeitä haittavai-
kutuksia kaupungille.

Lakiuudistuksen valmistelu vaikuttaa keskeneräiseltä. Vaikutusten arviointi on puutteellinen.

Kalajoen kaupunki katsoo, että RYTJ:n ja siihen liittyvän lain valmistelua ei tule viedä esitetyltä pohjalta eteenpäin.

Kalajoen kaupunki esittää, että lain valmistelu aloitetaan uudelta pohjalta, uusin ja oikeudenmukaisen periaattein ja yhteistyössä kaikkien viranomaisten, kuntien ja toimijoiden kesken.

Kaupunginhallitus: